

Sukces edukacyjny osób niepełnosprawnych w kontekście warunków uprawiania turystyki na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego

Wstęp

Proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych jest niezwykle złożony i może obejmować rozległe ramy czasowe. Jedną z form rehabilitacji jest turystyka. Jej uprawianie stanowi ogromną szansę dla osób niepełnosprawnych, szczególnie w sferze wykorzystania niezwykle ważnego jej ogniwa – potencjału edukacyjnego. Uprawianie turystyki przez osoby z dysfunkcjami sprzyja ograniczeniu konsekwencji niepełnosprawności w sferze fizycznej i psychicznej. Stanowi jednocześnie płaszczyznę integracji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin z osobami zdrowymi. Ponieważ liczba osób niepełnosprawnych w Polsce ciągle wzrasta, należy zwrócić szczególną uwagę na możliwości, a co za tym idzie – poziom udostępniania walorów obszarów objętych ochroną, również w aspekcie sukcesu edukacyjno-wychowawczego. Potencjał poznawczy, który oferuje Bieszczadzki Park Narodowy, daje ogromne możliwości intelektualnego rozwoju osobom z określonymi dysfunkcjami i niesie duże szanse na spektakularny sukces w ujęciu edukacyjnym. Nadzwyczaj istotnym kierunkiem działań dla dyrekcji Parku jest z pewnością systematyczne zwiększanie możliwości udostępniania walorów przyrodniczo-kulturowych, a co za tym idzie – zapewnienie najwyższych standardów w zakresie uprawiania turystyki edukacyjnej przez osoby niepełnosprawne na wskazanym terenie.

Istota sukcesu w życiowej rzeczywistości osób z niepełnosprawnością

Sukces dla każdego stanowi wartość subiektywną; szczególne znaczenie odgrywa w przypadku osób z określoną niepełnosprawnością. W różnych dziedzinach życia ludzi z dysfunkcjami posiada on zupełnie inną wymowę niż u osób w pełni sprawnych, przynosi ogromną satysfakcję i spełnienie. Warunkiem osiągnięcia sukcesu jest potencjał, zaangażowanie, wytrwałość, empatia, wiara w siebie, ambicja, optymizm i poczucie własnej skuteczności. Biorąc pod uwagę dane empiryczne, można wysnuć stwierdzenie, że we współczesnej rzeczywistości życiowej osób z niepełnosprawnością miarę sukcesu obrazuje satysfakcja z osiągnięcia zamierzonych celów, możliwość samorealizacji oraz uzyskanie na płaszczyźnie zawodowej i rodzinnej harmonii w korelacji z własną ułomnością. *Słownik wyrazów obcych* określa termin *sukces* jako: „udanie się czegoś, pomyślny wynik jakiegoś przedsięwzięcia itp.; osiągnięcie, powodzenie, triumf”¹.

Sukces to uporczywe dążenie do upragnionego celu, który musi być prawidłowo określony. Nie można go osiąść. Jest procesem wielowymiarowym, stałym zdobywaniem wiedzy i rozwijaniem się², umiejętnością postępowania z ludźmi, odpowiednią postawą i nawykami, wykorzystywaniem swoich mocnych stron oraz świadomością własnych słabości³. W ujęciu potocznym sukces oznacza osiągnięcie jakiegoś celu, zdobycie czegoś, uznanie, dojście do wyznaczonego punktu. Taka definicja nie mówi o sukcesie *sensu stricto*, nie daje też wskazówek. Ludzie powinni rozumieć sukces w sposób, który jednocześnie podpowiadać będzie działania pozwalające im czuć się ludźmi sukcesu już wtedy, kiedy dopiero dążą do kolejnych celów.

Poszukując definicji sukcesu odnoszącej się do osób niepełnosprawnych, można rozczarować się brakiem precyzyjnego ujęcia tego terminu. Możliwe jest jedynie podjęcie próby dopasowania istniejących definicji do sytuacji, w której będziemy ją rozważać, czyli do osób z niepełnosprawnością. Badania dowodzą, że dla takich ludzi sukcesem może okazać się najmniejsza rzecz czy minimalny postęp, coś, czego osoby w pełni sprawne mogłyby nawet nie zauważyć. Sukces niepełnosprawnych często zależy od innych. Potencjał, choć bardzo zróżnicowany, jest ukryty w każdej osobie, bez względu na rodzaj dysfunkcji. Wiara w sukces, zaangażowanie, a często również skrajna determinacja w osiągnięciu konkretnego celu, decyduje o powodzeniu. Wytrwałość osób z niepełnosprawnością umacnia w nich chęć dążenia do zdobycia wymarzonego celu

¹ *Sukces*, [w:] *Słownik wyrazów obcych PWN*, red. J. Tokarski, Warszawa 1980, s. 711.

² D. Waitley, *Być najlepszym*, Warszawa 1998, s. 35–36.

³ E. Griessman, *Czynniki osiągania sukcesu*, Gliwice 2007, s. 32.

pomimo piętrzących się nieraz przeszkód i trudności. Empatia, szczególnie ze strony otoczenia, może dać im szansę na ułatwienie współpracy i funkcjonowanie wśród innych ludzi. Wiara w siebie jest w stanie wzmocnić psychicznie i mentalnie. Ambicja napędza działanie ukierunkowane na konkretny cel. Siła przebicia daje odwagę do walki o swoje marzenia. Optymizm jest wykładnią realizacji planów, poczucie własnej skuteczności wobec określonej dysfunkcji stanowi natomiast fundament powodzenia nowych zamierzeń. Często ukryty talent, umiejętności i dyscyplina, które są niezbędne do osiągnięcia sukcesu w jednej dziedzinie, sprawiają, że osiągnięcie go w innej staje się bardziej prawdopodobne⁴. Brak aktywności życiowej, rezygnacja z wcześniej zaplanowanych zamierzeń, zamknięcie się w sobie czy odizolowanie od świata zewnętrznego może stanowić dla osób niepełnosprawnych przyczynek do wejścia na drogę autodestrukcji. Dążąc do sukcesu, osoby z dysfunkcjami pozostają zawsze aktywne i nie ustają w uczeniu się. Będąc aktywnymi w sferze edukacyjnej, postępują zgodnie z założonym planem, realizując go, przewyżczając trudności i bazując na posiadanych kompetencjach. Odpowiednie zmotywowanie, aktywność, włączanie się do działania, nieraz nawet podejmowanie swego ryzyka jest dla osób niepełnosprawnych szansą na pełną samorealizację, dzięki czemu mogą one zbudować fundamenty osobistego szczęścia. Stanowi to jeden z kardynalnych czynników stopniowego postępowania i skuteczności procesu rehabilitacji.

Założenia edukacji osób niepełnosprawnych w świetle potencjalnego sukcesu

Edukacja osób niepełnosprawnych zakłada integralną realizację funkcji dydaktycznej, a w przypadku dzieci i młodzieży również wychowawczej i opiekuńczej, z uwzględnieniem specyficznych form i metod pracy oraz zasad przekazywania wiedzy opisanych przez współczesną pedagogikę. Praca z tymi osobami powinna opierać się na kilku podstawowych założeniach:

1. Nawiązywanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego z osobą niepełnosprawną stanowi kardynalny warunek efektywnej edukacji;
2. Każda osoba z określoną dysfunkcją posiada swoiste uzdolnienia i braki, własne tempo i rytm rozwoju;
3. Odpowiednio wczesne podjęcie oddziaływań rewalidacyjnych daje szansę na optymalizację rozwoju;

---

⁴ Tamże.

4. Rozwój umysłowy i dojrzałość społeczna osób z upośledzeniem umysłowym może ulegać poprawie w wyniku oddziaływań uwzględniających czynniki indywidualne i społeczne;
5. Nawet niewielkie postępy osoby z daną dysfunkcją powinny być wzmacniane pozytywnie, ich brak natomiast nie powinien podlegać wartościowaniu negatywnemu;
6. W edukacji niezwykle istotne jest nawiązanie współpracy z rodziną osoby niepełnosprawnej, włączanie jej w tworzenie planu pracy z taką osobą, a także – w miarę warunków i możliwości – realizowanie wybranych części planu w domu. Istotny jest także udział rodziny w konsultacjach dotyczących postępów i problemów, które mogą wystąpić.

Jedną z zasad, którą powinna kierować się osoba pracująca z niepełnosprawnymi, jest reguła życzliwej pomocy, zgodnie z którą pomaga się upośledzonej jednostce przezwyciężyć niewiarę we własne siły i możliwości, pokonać lęk przed kompromitacją i niewłaściwą oceną oraz przejść przez trudy procesu uczenia się, co może pomóc w uzyskaniu dobrego samopoczucia i pewności siebie.

Jedną z podstawowych zasad pobudzających uzewnętrznianie się jednostki jest jej aktywizacja, która w zdecydowany sposób ułatwia nawiązywanie prawidłowych relacji interpersonalnych w danym środowisku⁵. Genialny efekt w tym zakresie można uzyskać poprzez grupową terapię na łonie przyrody. Doskonałym polem działania są w tym przypadku obszary chronione, na których w spokoju można obcować z dziką przyrodą bądź poznawać niezwykle walory dziedzictwa historyczno-kulturowego. Wszystko to odbywa się w sprzyjających warunkach do pracy z osobami niepełnosprawnymi, poza większymi skupiskami ludzkimi, w atmosferze skupienia i wyciszenia, z wyłączeniem chaosu i zgiełku otaczającego świata.

Opracowując program, którego celem jest przekazanie konkretnego rodzaju wiedzy na temat walorów przyrodniczo-historyczno-kulturowych obszaru Bieszczadzkiego Parku Narodowego i osiągnięcie istotnych celów wychowawczych, należy uwzględniać trudności pojawiające się w przyjmowaniu informacji. W ogólnym ujęciu problem właściwego doboru treści kształcących do poszczególnych grup dysfunkcji można zaprezentować następująco:

- treści kształcące dla jednostek upośledzonych umysłowo powinny uwzględniać materiał konkretny, przystępny i praktyczny;
- treści kształcące dla osób o upośledzonym aparacie percepcyjnym powinny zawierać głównie materiał o charakterze substytucyjno-zastępczym.

---

⁵ J. Sowa, *Pedagogika specjalna w zarysie*, Rzeszów 1997, s. 54.

Dążąc do sukcesu edukacyjnego osób z niepełnosprawnością, należy zsynchronizować treści kształcące z typem jednostki upośledzonej⁶.

Ważną zasadą w pracy z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną intelektualnie w stopniu lekkim jest zasada indywidualizacji. W tym zakresie pojawia się konieczność kierowania się ściśle określoną wiedzą na temat:

- rodzajów doświadczeń, które motywują uczniów;
- organizacyjnej struktury informacji, która ma być przedmiotem uczenia się (charakter treści poznawczej, emocjonalnej, psychomotorycznej);
- najbardziej efektywnych sekwencji prezentowania materiału edukacyjnego.

Zebrałe informacje pozwolą ustalić optymalne warunki nabywania wiedzy przez osoby z konkretnymi dysfunkcjami. Nie jest wskazane wkładanie wysiłku, szczególnie w przypadku dzieci o ograniczonych możliwościach intelektualnych, na uczenie ich treści zbędnych, przekraczających zdolności poznawcze tych osób bądź też niewłaściwie umiejscowionych w czasie edukacyjnym. Wiedza o dzieciach w znaczącym stopniu wyznacza sukces lub porażkę działań pedagogicznych i rozwoju edukacyjnego⁷. Aby wyzwolić w osobach niepełnosprawnych potrzebę osiągnięcia sukcesu edukacyjnego, należy brać pod uwagę niezwykle istotny, traktowany jako priorytet, fakt, że osiągnąć sukces i czerpać obopólną satysfakcję należy krok po kroku.

Charakterystyka walorów Bieszczadzkiego Parku Narodowego

Bieszczadzki Park Narodowy leży w południowo-wschodniej Polsce, w części województwa podkarpackiego, na terenie powiatu bieszczadzkiego i leskiego, w gminach Lutowiska i Cisna, niewielki jego fragment znajduje się także w gminie Czarna. Park powstał w wersji „kadłubowej” w 1973 roku, był kilkakrotnie powiększany, a w chwili obecnej liczy 292,01 km², z czego ochrona ścisła wynosi 184,25 km², a częściowa – 107,77 km². To jeden z najcenniejszych pod względem przyrodniczym parków w Europie. Bieszczadzki Park Narodowy wraz ze swoją otuliną, Ciśniańsko-Wetlińskim Parkiem Krajobrazowym i Parkiem Krajobrazowym Doliny Sanu, tworzy Obszar NATURA 2000: PLC 180001 Bieszczady oraz jest częścią Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”

⁶ Tamże, s. 55–56.

⁷ J. Głodkowska, *Poznanie ucznia szkoły specjalnej*, Warszawa 1999, s. 179–181.

utworzonego w ramach programu „Człowiek i Biosfera” przez UNESCO. Bieszczadzki Park Narodowy obejmuje jedyny na terytorium Polski fragment przyrody Karpat Wschodnich z charakterystycznym układem pięter roślinno-klimatycznych: piętro pogórza, regiel dolny, połoniny, naturalne biocenozy puszczańskie z fauną dużych ssaków kopytnych, między innymi żubrów linii nizinno-górskiej i jeleni w ekotypie karpackim.

Bieszczadzki Park Narodowy to największa w Polsce, i jedna z największych w Europie, ostoja takich dużych ssaków drapieżnych, jak niedźwiedzie brunatne, wilki, rysie i żbiki. Ponadto występuje w nim cenna populacja ptaków drapieżnych (orlik krzykliwy, orzeł przedni) i sów (puchacz, puszczyk uralski). Atrakcją są także połoniny z osobliwymi zbiorowiskami z florą subalpejską i wschodniokarpacką. Swoisty fenomen przyrodniczo-kulturowy stanowi również „kraina dolin” z torfowiskami wysokimi, półnaturalnymi łąkami, pastwiskami, ziołoroślami i szuwarami. Warto zwrócić też uwagę na występowanie w Parku bogatej fauny zwierząt endemicznych, w tym bezkręgowych. Niezwykle cenną wartość stanowią pozostałości historyczno-kulturowe po zamieszkującej niegdyś ten obszar ludności bojkowskiej, w postaci terenów opuszczonych wsi, zdziczałych sadów, miejsc po cerkwiach, starych cmentarzy.

Bieszczadzki Park Narodowy jest dobrze zorganizowany turystycznie. Posiada rozwiniętą sieć szlaków i ścieżek edukacyjnych, rozbudowaną infrastrukturę turystyczną. Oznakowanie szlaków jest przeważnie bez zarzutu, na trasach są schodki, pomosty, mostki, poręcze, deszczochrony, wiaty, na węzłach szlaków tzw. ekologiczne toalety. Na terenie Parku występuje stosunkowo gęsta sieć szlaków pieszych, konnych oraz rowerowych, szczególnie w tzw. worku bieszczadzkim. Ich długość wynosi 140 km, zdecydowana większość jest poprowadzona przez lasy i połoniny. Średnia gęstość szlaków wynosi 4,7 m/ha, a na połoninach aż 18,6 m/ha. Niestety wciąż brakuje dobrze rozwiniętej, stojącej na wysokim poziomie infrastruktury turystycznej przeznaczonej dla osób z niepełnosprawnością.

Warunki uprawiania turystyki na obszarze Bieszczadzkiego Parku Narodowego a sukces edukacyjny osób niepełnosprawnych w badaniach

Mając na celu zweryfikowanie opinii na temat sukcesu o charakterze edukacyjnym we współczesnych warunkach uprawiania przez osoby niepełnosprawne turystyki na obszarze Bieszczadzkiego Parku Narodowego, w lipcu i sierpniu 2014 roku przeprowadzono badania metodą sondażu diagnostycznego

z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety anonimowej. Ankieta była wypełniana przez osoby niepełnosprawne osobiście lub, gdy było to niemożliwe, przez opiekunów. Badania prowadzono w charakterystycznych miejscach, ogólnodostępnych dla osób z niepełnosprawnością: punktach kasowych i widokowych, zagrodzie żubrów w okolicach miejscowości Muczne, okolicach torfowisk wysokich w rejonie Tarnawy Niższej. Badań dokonano pod kątem następujących problemów badawczych:

1. Na czym polega sukces edukacyjny osób niepełnosprawnych wobec możliwości poznawczych, jakie stwarza dla nich Bieszczadzki Park Narodowy?
2. Czy we współczesnej rzeczywistości, która otacza osoby niepełnosprawne, osiągnięcie sukcesu edukacyjnego jest ważne?
3. Czy sukces edukacyjny ma wpływ na nasze życie, jako osoby niepełnosprawnej?

Badaniem objęto 30 komunikatywnych osób z różnymi dysfunkcjami, które zostały poproszone o wypełnienie ankiety po zakończeniu pobytu na obszarze Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Przedstawiona poniżej charakterystyka zbadanej próby uwzględnia takie cechy, jak płeć, wiek, wykształcenie, aktywność zawodową, rodzaj i stopień niepełnosprawności. Jedenaście badanych osób to uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w wieku 16–19 lat, ośmiu ankietowanych to osoby z przedziału wiekowego 20–30 lat, sześciu respondentów mieściło się w grupie osób pomiędzy 31. a 40. rokiem życia, trzy osoby należały do grupy wiekowej 41–50 lat, natomiast dwie znajdowały się pomiędzy 51 a 60 rokiem życia. Nie odnotowano obecności osób starszych niż 60 lat. Wśród respondentów było 13 mężczyzn i 17 kobiet. Badani mieli wykształcenie: 11 osób – podstawowe, 11 osób – średnie, 8 osób – wyższe. W zakresie niepełnosprawności najwięcej ankietowanych, czyli dziewięciu, mieściło się w grupie osób o obniżonej sprawności ruchowej, siedem zaś należało do grupy o obniżonej sprawności sensorycznej, wykazujących uszkodzenie lub zaburzenie funkcji analizatorów zmysłowych. Sześciu respondentów mieściło się w grupie osób o obniżonej sprawności funkcjonowania społecznego z zaburzeniami równowagi nerwowej i emocjonalnej, cztery osoby wykazywały obniżoną sprawność komunikowania się z utrudnionym kontaktem słownym, natomiast dwie reprezentowały upośledzoną sprawność intelektualną (upośledzenie umysłowe) i mózgowie porażenie dziecięce. Wśród 30 ankietowanych osób aktywnych zawodowo było zaledwie 5. Należy podkreślić, że ze względu na stosunkowo niewielką ilość badanych wyniki badań trzeba traktować jako sygnalizujące, a nie wiążące.

Z uzyskanych danych wynika, że w opinii 11 przebadanych osób sukcesem jest osiągnięcie zamierzonych celów poznawczych, zdobycie pożądanej wiedzy,

natomiast 8 ankietowanych za sukces uważa sam fakt przebywania w bezpośrednim sąsiedztwie naturalnego środowiska przyrodniczego, obcowanie z nim. Następnie 6 respondentów jako swój sukces uznaje poczucie satysfakcji z włożonego wysiłku, dzięki któremu udało się osiągnąć wyznaczony cel. Dla kolejnych 6 osób sukcesem jest fakt, że mogli rozwinąć swoje zainteresowania, w szczególności te związane z przedmiotami przyrodniczymi.

Następna analizowana kwestia dotyczy istoty osiągnięcia sukcesu edukacyjnego we współczesnej rzeczywistości. Ankietowani wymienili sześć korzyści płynących z osiągnięcia takiego sukcesu. W pierwszej trójce znalazły się: satysfakcja, samorealizacja i niezależność. Odpowiadając, wszyscy ankietowani stwierdzili, że w mniejszym bądź większym stopniu odczuwali potrzebę odniesienia sukcesu edukacyjnego poprzez uprawianie turystyki. Osiągnięcie takiego sukcesu w każdym przypadku miało określony wpływ na życie osób z niepełnosprawnością, szczególnie je wartościując i wzbogacając o nowe doznania natury poznawczej i emocjonalnej.

Podsumowanie

Osoba niepełnosprawna, podobnie jak każdy człowiek, nie żyje w próżni społecznej, lecz funkcjonuje w obrębie różnych struktur społecznych. Zaspokajanie jej potrzeb dokonuje się zarówno w sposób bezpośredni, przez działania na nią ukierunkowane, jak i w sposób pośredni – przez działania ukierunkowane na różne grupy i instytucje, które odpowiednio przygotowane do swych zadań mogą i powinny odegrać znaczącą rolę w rehabilitacji poprzez turystykę. Tylko równoczesne oddziaływanie na jednostkę i jej środowisko zapewnia optymalną efektywność rehabilitacji, której wyznacznikiem jest stopień integracji ze społeczeństwem. Wsparcie środowiska podczas prób radzenia sobie z konsekwencjami nagłych, niekontrolowanych zdarzeń jest dla osoby niepełnosprawnej bardzo ważne. Z jednej strony czyhają na nią niebezpieczeństwa polegające na tym, że wyznacza sobie cele życiowe mało rozwojowe i ekspansywne, przez co po krótkim okresie aktywności jej dalsze życie wydaje się pozbawione sensu i znaczenia. Z drugiej zaś – jednostka może wyznaczać sobie cele nieosiągalne, co w przypadku niemożności ich osiągnięcia prowadzi do uczucia bezradności. Ważne jest zatem, aby stawiane cele były ambitne, angażujące, niełatwe do osiągnięcia, lecz realne. Jednostka musi mieć szansę na odnoszenie sukcesów i umacnianie poczucia własnej wartości, co pomoże jej w radzeniu sobie z porażkami i przeciwnościami losu.

Pomocna w przezwyciężaniu kryzysu związanego z niepełnosprawnością może być edukacja turystyczna, która uczy postrzegania świata innego, niż

tylko ten otaczający osoby dysfunkcyjne na co dzień. Jest ona bardzo ważnym elementem rehabilitacji osób niepełnosprawnych, znacząco wpływając na ich postrzeganie własnej osoby i swojej wartości jako jednostki w świecie. Dzięki temu może ona wzbogacić swoje stosunki z innymi ludźmi, zdobyć podstawy wiedzy i umiejętności. Niepełnosprawność nie powinna przecież przekreślać marzeń związanych z poznawaniem świata. Edukacja poprzez turystykę powinna dawać szansę spełnienia tych marzeń, umożliwiać przezwyciężanie kryzysu i zbudowanie życia o nowej wartości i jakości. Niezwykle istotnym elementem działania lokalnych władz, jak i dyrekcji Bieszczadzkiego Parku Narodowego jest wykonanie szerokiego spektrum działań w celu zmaksymalizowania dostępności jego obszaru pod kątem możliwości uprawiania turystyki przez osoby niepełnosprawne.

Bibliografia

- Głodkowska J., *Poznanie ucznia szkoły specjalnej*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1999.
- Griessman E., *Czynniki osiągnięcia sukcesu*, przekł. A. Dunajska, Złote Myśli, Gliwice 2007.
- Sowa J., *Pedagogika specjalna w zarysie*, Fosze, Rzeszów 1998.
- Sukces*, [w:] *Słownik wyrazów obcych PWN*, red. J. Tokarski, PWN, Warszawa 1980.
- Waitley D., *Być najlepszym*, przekł. M. Kabata, Studio Emka, Warszawa 1998.

Educational success of people with disabilities in the context of the conditions for tourism in the area of the Bieszczady National Park

Abstract: The process of rehabilitation of persons with disabilities is extremely complex and may involve extensive time frame. One form of rehabilitation is tourism. Her practice is a great opportunity for people with disabilities, especially in the sphere of the use of cell-important – educational potential. The practice of tourism for people with disabilities support limiting the consequences of disability in the physical and mental condition. It is also a platform of social integration of people with disabilities and their families with healthy people. As the number of people with disabilities in Poland continues to grow, pay special attention to the possibilities, and thus, the level of share values of protected areas, but also in terms of education and educational success. In this paper an attempt is made of impact expected environmental reality of people with disabilities, by demonstrating the extraordinary potential of cognitive, which offers the Bieszczady National Park area, in relation to the actual extent and quality of the provision of individual stocks to people with

VII. Sukces w środowisku osób ze specjalnymi potrzebami...

certain disabilities. Special attention is paid to the fact that the implementation of appropriate measures, which aim would be to increase the possibility of sharing natural and cultural values, and thus ensuring the highest standards of education for tourism for people with disabilities in the specified area.

Keywords: disability, dysfunction, education, national park, people with disability, success, tourism,

Słowa kluczowe: dysfunkcje, edukacja, inwalidztwo, osoby z niepełnosprawnością, park narodowy, sukces, turystyka

